

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

- اساسنامه شرکت تولید نیروی برق شهید مفتاح (و شهید سلیمی، سازند، لوشان و ...)
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)
- اصلاح اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)
- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه قشم
- اصلاح اساسنامه شرکت صید صنعتی منطقه آزاد چابهار
- اصلاح اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی)

کد گزارش: ۹۳۰۴۰۱۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۰۴/۱۷

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع:

اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

- اساسنامه شرکت تولید نیروی برق شهید مفتح و (شهید سلیمی، سازند، لوشان و ...)
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)
- اصلاح اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)
- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه قشم
- اصلاح اساسنامه شرکت صید صنعتی منطقه آزاد چابهار
- اصلاح اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی)

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۳۰۴۰۱۶

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۳/۰۴/۱۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اساسنامه شرکت تولید نیروی برق شهید مفتاح (و شهید سلیمی، سازند، لوشان و ...)

مقدمه

اساسنامه شرکت‌های تولید نیروی برق مراکز مختلف به استناد بند «۵» ماده (۱۸) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲ به تصویب هیأت وزیران و در اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است. لازم به ذکر است که اساسنامه‌های مزبور جز در «عنوان»، «مرکز اصلی شرکت»، «سرمایه شرکت» و «محل تأمین سرمایه شرکت» مشابه می‌باشد.

پیشینه

در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۷ اساسنامه‌های شرکت‌های تولید نیروی برق سنندج، آبادان، شیروان، سهند، بیستون، کرمان، خلیج فارس، دماوند، سبز بینالود و سبز

۱. بند «۵» ماده (۱۸) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: در اجراء این قانون وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است آن دسته از طرحها و تصدیهای اقتصادی و زیربنایی دولتی قابل واگذاری را که به صورت شرکت مستقل اداره نمی‌شوند و یا در قالب غیرشرکتی اداره می‌شوند و به نحو موجود قابل واگذاری نمی‌باشند و صرفاً به منظور واگذاری، ابتدا تبدیل به شخص حقوقی مناسب نموده و سپس نسبت به واگذاری آنها ظرف یک سال از زمان تبدیل و با رعایت تبصره‌های «۲» و «۳» بند «الف» ماده (۳) این قانون اقدام نماید. این حکم تا پایان سال ۱۳۹۲ معتبر است

منجیل به استناد ماده (۲۷) «قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷»^(۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده که شورای نگهبان هم آنها را مغایر شرع و قانون اساسی نشناخته است. به نظر می‌رسد ماده اخیرالذکر برای تأسیس شرکت‌های تولید نیروی برق و تصویب اساسنامه آنها توسط هیأت وزیران قابل استناد بوده است؛ چراکه در ماده مذکور به منظور جلب سرمایه‌های بخش غیردولتی در تولید نیروی برق به شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اجازه داده شده است «برای هر یک از نیروگاه‌هایی که بنا به تشخیص وزیر نیرو قابلیت واگذاری به بخش غیردولتی را داشته باشد، یک شرکت مستقل دولتی تأسیس» نماید که اساسنامه آنها «بنا به پیشنهاد مشترک

۱. ماده ۲۷- «به منظور جلب سرمایه‌های بخش غیردولتی در تولید نیروی برق به شرکت مادر تخصصی تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) اجازه داده می‌شود برای هر یک از نیروگاه‌هایی که بنا به تشخیص وزیر نیرو قابلیت واگذاری به بخش غیردولتی را داشته باشد، یک شرکت مستقل دولتی تأسیس نموده و حداقل شصت و پنج درصد (۶۵٪) از سهام آن را از طریق بورس واگذار نماید. اساسنامه شرکت‌های مذکور بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

شرکت توانیر موظف است بلافاصله پس از تأسیس شرکت‌های یادشده، سهام مذکور را با اعطای وکالت به سازمان خصوصی‌سازی و از طریق بورس طبق مقررات قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران واگذار نماید.

در هر صورت مسؤلیت تأمین نیروی برق کشور طبق اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر عهده وزارت نیرو می‌باشد و اجرای مفاد این ماده باید به نحوی باشد که به تأمین نیرو لطمه‌ای وارد نکند.»

وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید».

اما مستند اساسنامه‌های اخیر بند «۵» ماده (۱۸) «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی»^(۱) می‌باشد که تا پایان سال ۱۳۹۲ معتبر بوده و به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده است «آن‌دسته از طرح‌ها و تصدی‌های اقتصادی و زیربنایی دولتی قابل واگذاری را که به صورت شرکت مستقل اداره نمی‌شوند و یا در قالب غیرشرکتی اداره می‌شوند و به نحو موجود قابل واگذاری نمی‌باشند و صرفاً به منظور واگذاری»، «تبدیل به شخص حقوقی مناسب» نماید. لذا به نظر می‌رسد ماده اخیرالذکر نیز با توجه به تصریح به «تبدیل به شخص حقوقی مناسب» برای تأسیس شرکت‌های تولید نیروی برق و تصویب اساسنامه آن‌ها توسط هیأت وزیران که در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ به تصویب رسیده‌اند، قابل استناد است.

۱. ماده ۱۸- جهت تسهیل امر واگذاری بنگاه‌های مشمول واگذاری، از زمان تصویب فهرست بنگاه‌ها توسط هیأت واگذاری اقدامات زیر انجام می‌شود:

...

۵- در اجراء این قانون وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است آن دسته از طرح‌ها و تصدی‌های اقتصادی و زیربنایی دولتی قابل واگذاری را که به صورت شرکت مستقل اداره نمی‌شوند و یا در قالب غیرشرکتی اداره می‌شوند و به نحو موجود قابل واگذاری نمی‌باشند و صرفاً به منظور واگذاری، ابتدا تبدیل به شخص حقوقی مناسب نموده و سپس نسبت به واگذاری آن‌ها ظرف یک سال از زمان تبدیل و با رعایت تبصره‌های «۲» و «۳» بند «الف» ماده (۳) این قانون اقدام نماید. این حکم تا پایان سال ۱۳۹۲ معتبر است.

تبصره- وزارت امور اقتصادی و دارایی جهت امر واگذاری بنگاه‌ها می‌تواند از خدمات حقوقی و فنی اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و یا غیردولتی حسب مورد استفاده کند.

تبیین و بررسی

ماده ۱۹-

در تبصره «۲» این ماده، صلاحیت وزیر نیرو نسبت به اعلام نظر در خصوص اصلاح اساسنامه به مجامع عمومی با توجه به اینکه مرجع تصویب اساسنامه هیأت وزیران می‌باشد، مغایر ذیل اصل ۸۵ قانون اساسی است.

ماده ۴۷-

۱. بند «۴» مبنی بر تعیین شغل و حقوق و دستمزد و همچنین تعیین سایر شرایط استخدام و معافیت و خروج از خدمت و مرخصی و بازنشستگی و مستمری وراثت توسط هیأت مدیره به دلیل اینکه تعیین این موضوعات واجد ماهیت تقنینی است مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۲. بند «۵» مبنی بر تصویب آئین‌نامه‌های مالی، معاملاتی و استخدامی توسط مجمع عمومی مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی مبنی بر صلاحیت وضع آئین نامه توسط وزراء و هیأت وزیران است.

اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)

مقدمه

مصوبه حاضر در مقام اصلاح «اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)» و به استناد ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ به تصویب هیأت وزیران و در اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

تبیین و بررسی

در خصوص مصوبه حاضر مسئله اساسی که وجود دارد ناظر به صلاحیت هیأت وزیران در تصویب و اصلاح اساسنامه مذکور می‌باشد. بر اساس توضیحاتی که ارائه خواهد شد مشخص می‌شود که دولت صلاحیتی در تصویب اصل «اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)» نداشته است و از همین رو به استناد نظر رئیس مجلس شورای اسلامی و با توجه به قانون نحوه اجرای اصل (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی، مصوبه دولت مبنی بر تصویب اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) ملغی الاثر بوده است. ایراد مزبور به شرح ذیل است:

«اساسنامه شرکت سهامی تولید و انتقال نیروی برق ایران» (توانیر) ابتدائاً در سال ۱۳۴۷ در اجرای ماده (۳) قانون راجع به تأسیس وزارت آب و برق

مصوب ۱۳۴۲ به تصویب کمیسیون‌های دارایی و آب و برق و استخدام و سازمان‌های اداری مجلسین سابق رسیده است. اساسنامه مذکور در سال‌های ۱۳۵۴ (به استناد ماده (۲) قانون تاسیس وزارت نیرو مصوب ۱۳۵۳) و ۱۳۵۵ (به استناد ماده (۶) قانون تاسیس وزارت نیرو مصوب ۱۳۵۳) توسط کمیسیون‌های مجلسین سابق اصلاح شد.

در سال ۱۳۸۱ هیأت وزیران طی تصویب نامه شماره ۵۲۸۴۱/ت ۲۷۲۴۰ هـ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸، اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)، را به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۷۹ تصویب نمود.

لیکن رئیس مجلس شورای اسلامی اساسنامه جدید را به این استناد که شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) به موجب قانون تاسیس شرکت سهامی تولید و انتقال نیروی برق ایران (توانیر) تاسیس و اساسنامه آن از جمله مصوبات مقنن است که هر گونه تغییر یا اصلاح آن نیز در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است مورد ایراد قرار داد و اصلاح اساسنامه مزبور به شرح تصویب نامه را مغایر قانون دانست.^(۱)

۱. نامه شماره ۶۷۶۲/۱۵۹۱۳ هـ/ب مورخ ۱۳۸۳/۳/۵ رئیس مجلس: «نظر به اینکه مقنن به شرح قسمت اخیر بند (ب) ماده (۴) اصلاحی قانون برنامه سوم با بیان این عبارت «دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکت‌ها به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید» در واقع شرکت‌های مادر تخصصی را به دو گروه یکی شرکت‌هایی که اساسنامه آن‌ها را طرف مقنن به تصویب رسیده و دیگر شرکت‌هایی که اساسنامه آن‌ها با تجویز مقنن به تصویب هیئت وزیران رسیده است، تقسیم و سپس با تصریح به این عبارت «به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید» اصلاح اساسنامه‌های مصوب هیأت وزیران را به همین مرجع که قانوناً صلاحیت آن‌ها را نیز دارد محول نموده و لکن در مورد اساسنامه‌های مصوب مجلس از آن جهت که

لیکن هیأت وزیران بدون توجه به ایراد مذکور، ماده (۶) اساسنامه اصلاحی مصوب ۱۳۸۱ را (که مورد ایراد رئیس مجلس قرار گرفته بود و هیأت وزیران را فاقد صلاحیت تصویب چنین اساسنامه ای دانسته بود) طی تصویب نامه شماره ۲۸۰۴۰/ت ۳۲۷۴۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ اصلاح کرد و متعاقب آن، رئیس مجلس شورای اسلامی تصویب نامه اخیرالذکر را با استناد به تبصره (۴) قانون الحاق (۵) تبصره به قانون نحوه اجرای اصل (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی^(۱) در خصوص ملغی الاثر بودن تصویب نامه سابق دولت مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ به دلیل انقضای هفت روز از تاریخ ابلاغ نامه رئیس مجلس مبنی بر مغایرت مصوبه مزبور با قانون، واجد ایراد دانست.^(۲)

اصلاح این قبیل مصوبات در شأن و صلاحیت مجلس شورای اسلامی است همچنان در صلاحیت خود دانسته و نهایتاً دولت را مکلف ساخته نسبت به اصلاح مقدماتی اینگونه اساسنامه‌ها اقدام و از طریق تقدیم آن‌ها به صورت لایحه به مجلس شورای اسلامی اقدام کند. لذا با عنایت به اینکه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) به موجب قانون تاسیس شرکت سهامی تولید و انتقال نیروی برق ایران (توانیر) تاسیس و اساسنامه آن از جمله مصوبات مقنن است که هر گونه تغییر یا اصلاح آن نیز در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است، از آن جهت که علیرغم نظر مقنن به شرح قسمت پایانی بند (ب) ماده (۴) اصلاحی قانون برنامه سوم، اصلاح اساسنامه مزبور به شرح تصویب نامه شماره ۵۲۸۴۱/ت ۲۷۲۴۰ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۸ مورد تصویب هیئت وزیران قرار گرفته، مغایر قانون است.»

۱. تبصره ۴ - چنانچه تمام یا قسمتی از مصوبه مورد ایراد رئیس مجلس شورای اسلامی قرار گیرد و پس از اعلام ایراد به هیأت وزیران، ظرف مدت مقرر در قانون، نسبت به اصلاح یا لغو آن اقدام نشود پس از پایان مدت مذکور حسب مورد تمام یا قسمتی از مصوبه مورد ایراد، ملغی الاثر خواهد بود.

۲. نامه شماره ۹۴۴۴/۷۲۹۲۷ هـ/ب مورخ ۱۳۸۵/۵/۳ رئیس مجلس: «علاوه بر اینکه مستنداً به تبصره (۴) قانون الحاق (۵) تبصره به قانون نحوه اجرای اصل (۸۵) و (۱۳۸) قانون

بنابراین ایراد مزبور بدین معنا است که هیأت وزیران حق اصلاح اساسنامه شرکت توانیر که مصوب کمیسیون مجلسین سابق است را ندارد و مجلس شورای اسلامی نیز مجوزی به هیأت وزیران برای اصلاح اساسنامه مصوب قوه مقننه نداده است، لذا مصوبه هیأت وزیران مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۸ مبنی بر اصلاح اساسنامه شرکت توانیر محل ایراد و غیرقانونی بوده است و به استناد تبصره «۴» قانون الحاق (۵) تبصره به قانون نحوه اجرای اصل (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی ملغی الاثر شده است. بر همین مبنا، هیأت وزیران ضمن پذیرش نظر مجلس شورای اسلامی، طی تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۳۰۰/۱ ت ۳۶۱۳۵ هـ مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۸ مقرر نمود:

«با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی (موضوع نامه شماره ۹۴۴۴/۷۲۹۲۷ هـ/ب مورخ ۱۳۸۵/۵/۳) تصویب نامه شماره ۲۸۰۴۰/ت ۳۲۷۴۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ (موضوع اصلاح ماده (۶) اساسنامه شرکت توانیر) از تاریخ اعلام ایراد رسمی، موقوف الاجرا می‌شود.»

این تصویب‌نامه حکایت از آن دارد که هیأت وزیران نیز عدم صلاحیت خود را برای اصلاح اساسنامه شرکت توانیر پذیرفته است، لذا مشخص نیست به چه

▶ اساسی در خصوص ملغی الاثر بودن تصویب نامه شماره ۵۲۸۴۱/ت/۲۷۲۴۰ هـ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ در انقضاء هفت روز از تاریخ ابلاغ نامه شماره ۶۷۶۲/۱۵۹۱۳ هـ ب مورخ ۱۳۸۳/۳/۵ که قانوناً مستلزم عدم اصلاح مصوبه‌ای است ملغی الاثر، اصولاً تصویب نامه شماره ۲۸۰۴۰/ت ۳۲۷۴۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ به تبع استدلال به عمل آمده در خصوص تصویب نامه شماره ۵۲۸۴۱/ت ۷۲۴۰ هـ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ موضوع نامه فوق‌الذکر، مغایر قانون اساسی است.»

استنادی مجدداً هیأت وزیران در مصوبه اخیر خود (مصوبه حاضر) «اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر)» موضوع تصویب نامه شماره ۵۲۸۴۱/ت/۲۷۲۴۰ هـ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ که سابقاً از جهت صلاحیت هیأت وزیران در تصویب چنین مصوبه ای مورد ایراد قرار گرفته بود و به استناد قانون نحوه اجرای اصل (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی ملغی الاثر شده بود را مورد اصلاح قرار داده است.

البته قابل ذکر است که هیأت وزیران یک نوبت نیز در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۰ با توجه به نظر رییس مجلس شورای اسلامی، موضوع نامه شماره ۵۴۵۲۰/۵۷۱۹ هـ/ب مورخ ۱۳۸۲/۸/۶ اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) را اصلاح نمود که در واقع اصلاح اساسنامه مصوب ۱۳۸۱ هیأت وزیران بوده است.

بنابراین با عنایت به مطالب فوق، همانگونه که هیأت وزیران در سال ۱۳۸۱ صلاحیت تصویب چنین اساسنامه ای را نداشته است، حال نیز چنین صلاحیتی را نداشته است. لازم به توضیح است که هیأت وزیران در سال ۱۳۸۱ تصویب اساسنامه شرکت توانیر را مستند به ماده (۴) «قانون برنامه سوم توسعه» نموده بود و حال مستند به «ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و موسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷» کرده است. استناد اخیر در صورتی صحیح می‌باشد که استناد نخست صحیح و تصویب اصل اساسنامه در صلاحیت هیأت وزیران بوده باشد. اما با توجه به توضیحات ارائه شده و همچنین نظریه رئیس مجلس شورای اسلامی مبنی بر عدم صلاحیت هیأت وزیران در تصویب چنین اساسنامه ای و ملغی

الاثر بودن مصوبه هیأت وزیران مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸، اصلاح آن نیز در صلاحیت هیأت وزیران نبوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

لازم به ذکر است که رئیس مجلس شورای اسلامی هیأت وزیران را در تصویب اساسنامه مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ به این استناد فاقد صلاحیت دانست که مجلس شورای اسلامی در ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه به دولت مجوز تصویب و اصلاح اساسنامه شرکت‌های دولتی را با رعایت قوانین و مقررات مربوط داده است. بنابراین صلاحیت دولت به صورت مطلق نبوده و دولت نمی‌توانسته است، اساسنامه تمام شرکت‌های دولتی را اصلاح کند، اگر این فرض را نپذیریم، دولت می‌توانست اساسنامه شرکت‌های مهم و سرنوشت‌ساز نظیر شرکت ملی نفت ایران، سازمان حسابرسی و سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی را نیز که سابقاً به تصویب مجلس رسیده است را اصلاح کند، در حالی که مسلماً مجلس به هیچ وجه در صدد اعطای چنین امتیاز مطلق و بدون قید و شرطی به هیأت وزیران نبوده، بلکه اعطای این صلاحیت در چهارچوب محدوده‌ها و ضوابط خاصی از جمله رعایت سایر قوانین بوده است که در نظر رییس مجلس شورای اسلامی به شرح فوق‌الذکر اشاره شد.

اصلاح اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران

مقدمه

مصوبه حاضر در مقام اصلاح «اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران» و به استناد ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و همچنین «ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت» در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ به تصویب هیأت وزیران و در اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

پیشینه

«اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران» در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۸ هیأت وزیران به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^(۱) - مصوب ۱۳۷۹ - به

۱. ماده ۴ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکتهائی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجائی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارائی‌های شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف- کلیه امور مربوط به سیاستگذاری و اعمال وظایف حاکمیت دولت از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول می‌گردد.

تصویب رسید و به موجب نامه شماره ۲۷۷۳/۳۰/۸۲ مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۴ شورای نگهبان این مصوبه به تأیید رسیده است.

این در حالی است که با مراجعه به ماده مورد استناد هیأت وزیران در جهت تصویب این اساسنامه مشاهده خواهد شد که اساساً این ماده به هیأت وزیران اجازه تشکیل شرکت جدیدی را نداده بود و تنها به منظور «واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی» به دولت اجازه اقدام قانونی لازم را داده بود. همچنین به موجب تبصره «۱» این ماده، صراحتاً تشکیل شرکت دولتی جدید منحصرأ در صلاحیت مجلس شورای اسلامی دانسته شده بود. لذا بر این اساس دولت حق ایجاد چنین شرکتی و به تبع آن تصویب اساسنامه آن را نداشته است.

▶ ب - شرکتهای دولتی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکتهای مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این‌گونه شرکتهای از نظر سیاست‌ها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های تخصصی مربوطه خواهند بود. حق مالکیت دولت در این‌گونه شرکتهای (به استثناء شرکتهائی که ریاست مجمع آنها با رئیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصادی و دارائی یا سازمان مالکیت شرکتهای دولتی که به استناد این قانون زیر نظر رئیس جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت) اعمال خواهد شد. دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکتهای به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید. بار مالی احتمالی تشکیل سازمان مذکور از ردیفهای متمرکز در اختیار رئیس‌جمهور تأمین می‌گردد. کلیه شرکتهائی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام بوده و یا دارای قانون خاص هستند، مشمول این ماده می‌باشند.

تبصره ۱ - تشکیل شرکتهای دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

....

البته لازم به ذکر است که این اساسنامه در سال ۱۳۸۲ نیز یک مرتبه مورد اصلاح قرار گرفته است و در جریان این اصلاح نیز مغایرتی از سوی شورای نگهبان نسبت به مبنای تشکیل این شرکت وارد نشده است.

بررسی و تبیین موضوع

نکته کلی که در خصوص این مصوبه وجود دارد این است که به موجب مصوبه حاضر، «اساسنامه شرکت سهامی توسعه برق ایران» به طور کلی از هر جهت اعم از عنوان، شرکت موضوع اساسنامه، هدف، وظایف و ... دچار اصلاحات اساسی می‌شود به نحوی که شائبه ایجاد و تشکیل یک شرکت جدید را می‌نماید. بدین صورت که «اساسنامه شرکت سهامی توسعه برق ایران» جای خود را به «اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» داده است. در خصوص این مصوبه نکات ذیل حائز اهمیت می‌باشد:

ماده ۴-

عبارت ذیل این ماده بیان می‌دارد: «این شرکت و شرکت‌های تابع از هر لحاظ استقلال مالی داشته و تابع مقررات اساسنامه خود می‌باشند.» این عبارت واجد این ابهام است که آیا هیأت وزیران با تصویب این ماده قصد خارج کردن این شرکت از شمول کلیه قوانین و مقررات عام کشور را داشته است و یا اینکه بر شمول قوانین اداری و استخدامی کشور نسبت به این شرکت اثری ندارد.

ماده ۷-

در بند «۱۸» ماده (۷) عبارت تشکیل شرکت بدون تجویز قانونگذار مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

ماده ۱۴-

بند «۳» این ماده در خصوص صلاحیت هیأت وزیران در انحلال شرکت با توجه به اینکه تأسیس و انحلال اشخاص حقوقی واجد ماهیت تقنینی است مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۳۲-

به موجب این ماده «نسبت به مواردی که در این اساسنامه پیش‌بینی نشده است مقررات لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت در مواردی که مغایر شرع نباشد، معتبر خواهد بود.»

مسئله قابل تأملی که در خصوص این ماده وجود دارد این است که باتوجه به عدم اعمال نظارت شرعی توسط فقهای شورای نگهبان نسبت به این موارد، مرجع تشخیص «در مواردی که مغایر با شرع نباشد» در استناد شرکت به این قانون با ابهام مواجه خواهد بود.

اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)

مقدمه

اصلاح اساسنامه شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) که در جلسه ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ هیأت وزیران به تصویب رسید، در اجرای اصل (۸۵) قانون اساسی جهت انطباق با موازین شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

پیشینه

«اساسنامه شرکت سهامی ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاب) ابتدائاً در تاریخ ۱۳۵۹/۳/۱۹ به تصویب شورای انقلاب رسید. هیأت وزیران طی تصویب نامه ۳۵۸۷۵/ت ۲۷۱۹۸ هـ مورخ ۱۳۸۱/۸/۱۳ به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه^(۱)، «اساسنامه شرکت سهامی مادر

۱. ماده ۴ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکتهائی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجائی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارائی‌های شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف- کلیه امور مربوط به سیاستگذاری و اعمال وظایف حاکمیت دولت از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول می‌گردد.
ب - شرکتهای دولتی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکتهای مادر تخصصی

تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاپ) را تصویب نمود. بر اساس بند «ب» ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه مقرر شده بود شرکت‌های دولتی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکت‌های مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. همچنین دولت مکلف شده است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکتها به نحو مقتضی اقدام قانونی لازم را انجام دهد و بر اساس تبصره «۱» همین ماده تشکیل شرکتهای دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز دانسته شده بود.

از همین رو رئیس مجلس شورای اسلامی اساسنامه مذکور را به استناد این که «شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاپ) به موجب «اساسنامه شرکت سهامی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاپ) مصوب شورای انقلاب تشکیل یافته که از جمله مصوبات مقنن است و هر گونه تغییر یا اصلاح آن نیز در صلاحیت مرجع مذکور می‌باشد،

▶ سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این گونه شرکتها از نظر سیاستها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های تخصصی مربوطه خواهند بود. حق مالکیت دولت در این گونه شرکتها (به استثناء شرکتهائی که ریاست مجمع آنها بارتیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصادی و دارائی یا سازمان مالکیت شرکتهای دولتی که به استناد این قانون زیر نظر رئیس جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت) اعمال خواهد شد. دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکتها به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید. بار مالی احتمالی تشکیل سازمان مذکور از ردیفهای متمرکز در اختیار رئیس جمهور تأمین می‌گردد. کلیه شرکتهائی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام بوده و یا دارای قانون خاص هستند، مشمول این ماده می‌باشند. تبصره ۱ - تشکیل شرکتهای دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

مورد ایراد قرار داد و اصلاح اساسنامه مزبور به شرح تصویب‌نامه را مغایر قانون دانست.^(۱)

بنابراین ایراد مزبور بدین معنا است که هیأت وزیران حق اصلاح اساسنامه شرکت ساتکاپ که مصوب شورای انقلاب بوده است را ندارد و مجلس شورای اسلامی نیز مجوزی به هیأت وزیران برای اصلاح اساسنامه مصوب قانونگذار نداده است.

لازم به ذکر است که علی‌رغم اعلام نظر فوق توسط رئیس مجلس، اساسنامه مذکور در دو نوبت دیگر نیز توسط هیأت وزیران در تاریخ‌های ۱۳۸۲/۱۲/۱۰ و ۱۳۸۲/۶/۱۸ مورد اصلاح قرار گرفته است.

۱. نظریه شماره ۷۴۵۰/۸۷۸۴۵ ه/ب مورخ ۱۳۸۲/۸/۲۵ رئیس مجلس شورای اسلامی: «نظر به اینکه مقنن به شرح قسمت اخیر بند (ب) ماده (۴) اصلاحی قانون برنامه سوم با بیان این عبارت «دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکت‌ها به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید» در واقع شرکت‌های مادر تخصصی را به دو گروه یکی شرکت‌هایی که اساسنامه آن‌ها را طرف مقنن به تصویب رسیده و دیگر شرکت‌هایی که اساسنامه آن‌ها با تجویز مقنن به تصویب هیئت وزیران رسیده است، تقسیم و سپس با تصریح به این عبارت «به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید» اصلاح اساسنامه‌های مصوب هیأت وزیران را به همین مرجع که قانوناً صلاحیت آن‌ها را نیز دارد محول نموده و لکن در مورد اساسنامه‌های مصوب مجلس از آن جهت که اصلاح این قبیل مصوبات در شأن و صلاحیت مرجع مذکور است همچنان در صلاحیت خود دانسته و نهایتاً دولت را مکلف ساخته نسبت به اصلاح مقدماتی اینگونه اساسنامه‌ها اقدام و از طریق تقدیم آن‌ها به صورت لایحه به مجلس شورای اسلامی اقدام کند. لذا با عنایت به اینکه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاپ) به موجب اساسنامه شرکت سهامی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاپ) مصوب شورای انقلاب تشکیل یافته از جمله مصوبات مقنن است که هر گونه تغییر یا اصلاح آن نیز در صلاحیت مرجع مذکور می‌باشد، از آن جهت که علی‌رغم نظر مقنن به شرح قسمت پایانی بند (ب) ماده (۴) اصلاحی قانون برنامه سوم، اصلاح اساسنامه مزبور به شرح تصویب‌نامه شماره ۳۵۸۷۵/ت/۲۷۱۹۸ هـ مورخ ۱۳۸۱/۸/۱۳ مورد تصویب هیئت وزیران قرار گرفته، مغایر قانون است.»

تبیین و بررسی

پیش از بررسی مصوبه توجه به این نکته لازم است که بر اساس این مصوبه «اساسنامه شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاب) در عنوان و مفاد آن به صورت کلی تغییر می‌کند. به نحوی که بجای شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق» (ساتکاب)، «شرکت مادر تخصصی توزیع نیروی برق» با اهداف و وظایف جدید جایگزین شرکت ساتکاب می‌شود.

ماده ۴-

عبارت ذیل این ماده بیان می‌دارد: «این شرکت و شرکت‌های تابع از هر لحاظ استقلال مالی داشته و تابع مقررات اساسنامه خود می‌باشند.» از آنجایی که چنین عبارتی حاکی از خروج این قبیل شرکت‌ها از شمول قوانین و مقررات عام کشور بوده و صراحت اصل ۸۵ قانون اساسی به منزله اعطای صلاحیت تفویض قانونگذاری در زمینه اساسنامه سازمان‌ها و شرکت‌ها به هیأت وزیران بوده است (نه کلیه قوانین و مقررات کشور)، بنابراین استثنا کردن این شرکت‌ها از شمول قوانین و مقررات و تفویض صلاحیت پیش‌بینی آنها در اساسنامه به منزله تفویض صلاحیت قانونگذاری بوده و نتیجتاً مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۷-

به موجب بند «۱۹» این ماده، یکی از صلاحیت‌های این شرکت، «تشکیل شرکت» بیان شده است. در حالی که چنین صلاحیتی از امور تقنینی بوده و لذا

اجازه و تفویض ایجاد شرکت جدید به شرکت موضوع این اساسنامه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۱۴-

بند «۳» این ماده که هیأت وزیران را مقام صالح جهت انحلال شرکت دانسته است به دلیل ماهیت تقنینی این امر مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه قشم

مقدمه

اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه قشم که به استناد بند «ب» ماده (۴) و ماده (۷) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۲- در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۳/۴ هیأت وزیران به تصویب رسیده است، در اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی جهت انطباق با موازین شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

بررسی و تبیین

ماده ۴-

با توجه به جزء (۱) بند «الف» سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که مقرر می‌دارد: «دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنجساله چهارم (سالانه حداقل ۲۰ درصد کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند. با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری، خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت بنا به پیشنهاد هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است. ...» سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های عمرانی، صنعتی، بازرگانی و خدماتی موضوع بند «الف» ماده (۴) مغایر با این سیاست‌ها و نتیجتاً مغایر با بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۱۵-

با توجه به اینکه به موجب ماده (۹) این اساسنامه مجمع عمومی شرکت از اعضای هیأت مدیره سازمان منطقه آزاد تجاری-صنعتی قشم تشکیل می‌شود و از طرفی این اعضای هیأت مدیره به انتخاب وزیران عضو شورای هماهنگی مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی انتخاب می‌شوند و معمولاً غیر وزیر می‌باشند. اعطای صلاحیت بررسی و تصویب آئین نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی شرکت به این مجمع با توجه به غیر وزیر بودن اعضای آن مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی مبنی بر تصویب آئین‌نامه‌ها توسط وزراء و یا هیأت وزیران می‌باشد.

ماده ۱۶-

نکته: به موجب این ماده مجمع عمومی فوق‌العاده با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به بررسی و ارایه پیشنهاد انحلال شرکت به هیأت وزیران برای تصویب اقدام خواهد نمود. این در حالی است که با فرض ایجاد و تأسیس شرکت به موجب قانون مصوب مجلس شورای اسلامی، باید انحلال شرکت را نیز تنها در صلاحیت مجلس دانست و نمی‌توان هیأت وزیران و یا مجامع عمومی این قبیل شرکت‌ها را صالح در انحلال این قبیل شرکت‌ها دانست. اما در خصوص امکان انحلال شرکت مورد بررسی توسط هیأت وزیران لازم به ذکر است که با توجه به اینکه مبنای تصویب اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه قشم بند «ب» ماده (۴)^(۱) و ماده (۷)^(۲) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری

۱. ماده ۴ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۲:

اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۲- بوده است که به موجب آنها هیأت وزیران صلاحیت تشکیل شرکتهای لازم و تصویب اساسنامه سازمان و شرکت های تابعه را برعهده دارد و به طور خاص مجلس بر ایجاد شرکتی با این نام و ویژگی تأکید نداشته است، بنابراین می توان اینگونه نتیجه گرفت که تصمیم خود هیأت وزیران در خصوص انحلال این قبیل شرکت ها وافی به مقصود بوده و ناقض حکم مجلس مبنی بر ایجاد شرکت در این حوزه نمی باشد.

ماده ۲۱-

تذکر: در بند «ح» این ماده عبارت «ارجاع دعاوی و صلح و سازش به داوری» به عبارت «ارجاع دعاوی به داوری و صلح و سازش» اصلاح شود.

ماده ۲۴-

به موجب این ماده بازرس یا حسابرسان این شرکت بر طبق قانون تجارت و این اساسنامه به وظایف خود عمل خواهند نمود. با توجه به اینکه قانون تجارت مورد تأیید شرعی فقهای شورای نگهبان قرار نگرفته است و ممکن است مشتمل بر موادی مغایر با موازین شرع باشد، بنا بر رویه شورای نگهبان در موارد مشابه این ماده نیازمند تأمل می باشد.

هیأت وزیران مسئولیت: الف - ... ب - تصویب اساسنامه سازمان و شرکتهای تابعه ج - ...
۱. ماده ۷ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۲:
سازمان هر منطقه مجاز است با تصویب هیأت وزیران نسبت به تشکیل شرکتهای لازم که طبق موازین قانون تجارت تشکیل می شود، اقدام نماید.

اصلاح اساسنامه شرکت صید صنعتی منطقه آزاد چابهار

مقدمه

اصلاح اساسنامه شرکت صید صنعتی منطقه آزاد چابهار که به استناد بند «ب» ماده (۴) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۲- صورت پذیرفت، در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۳/۴ هیأت وزیران تصویب و در اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی جهت انطباق با موازین شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

بررسی و تبیین موضوع

ماده ۲-

با توجه به جزء (۱) بند «الف» سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که مقرر می‌دارد: «دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنجساله چهارم (سالانه حداقل ۲۰ درصد کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند. با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری، خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت بنا به پیشنهاد هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است. ...» سرمایه‌گذاری و انجام امور صید و خدمات صیادی، پرورش و تکثیر و عمل‌آوری انواع آبزیان و امور مجاز خدماتی، عمرانی و تجاری مغایر با این سیاست‌ها و نتیجتاً مغایر با بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی می‌باشد.

به موجب تبصره این ماده «تأسیس شرکت» در صلاحیت این شرکت قرار گرفته است. در حالی که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی ایجاد و تصویب اساسنامه شرکت‌های دولتی ابتدائاً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی قرار دارد و تنها در صورت تفویض مجلس، تصویب آنها را می‌تواند به دولت تفویض نمود. بنابراین اعطای صلاحیت تأسیس شرکت به یک شرکت دولتی مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۲۱-

به موجب این ماده بازرس یا حسابرسان این شرکت بر طبق قانون تجارت و این اساسنامه به وظایف خود عمل خواهند نمود. با توجه به اینکه قانون تجارت مورد تأیید شرعی فقهای شورای نگهبان قرار نگرفته است و ممکن است مشتمل بر موادی مغایر با موازین شرع باشد، بنا بر رویه شورای نگهبان در موارد مشابه این ماده نیازمند تأمل فقهای محترم آن شورا می‌باشد.

تذکر: در عبارت صدر این اساسنامه تاریخ تصویب قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران اشتباه بیان شده است. تاریخ تصویب این قانون ۱۳۷۲/۶/۷ می‌باشد.

اصلاح اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی)

مقدمه

«اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی» (شرکت مادر تخصصی) در تاریخ ۱۳۸۳/۴/۲۸ به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹ - و در اجرای مصوبه شماره ۳۵۱۰/دش مورخ ۱۳۷۲/۶/۱۵ شورای عالی اداری، به تصویب هیأت وزیران رسید و در تاریخ‌های ۱۳۹۲/۴/۲ و ۱۳۹۳/۴/۴ از سوی هیأت وزیران اصلاح گردید. حال هیأت وزیران به موجب مصوبه مورخ ۱۳۹۳/۴/۸ اقدام به اصلاح مجدد این اساسنامه کرده که در راستای اجرای اصل ۸۵ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

بررسی و تبیین موضوع

مصوبه حاضر به اصلاح تبصره الحاقی ماده (۴) «اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی» (شرکت مادر تخصصی) مبادرت می‌نماید. با این توضیح که هیأت وزیران پیشتر به موجب تصویب‌نامه شماره ۳۱۰۵۴/ت/۱۲۸۳۹۹ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ اقدام به الحاق یک تبصره به ماده (۴) اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی) نموده بود که به موجب نظریه شماره ۹۲/۳۰/۵۱۵۱۵ مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۳ شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد. لیکن مورد ایراد رئیس مجلس قرار گرفت. بر اساس این ایراد نظر به اینکه طبق

ماده (۵۶) قانون برنامه پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹ تمرکز امور برنامه‌ریزی، مطالعه، طراحی و اجرای ساختمان‌ها در قوه مجریه مورد حکم قرار گرفته و برخی از دستگاه‌های قوه مجریه نیز از این امر مستثنی شده‌اند، بنابراین، مصوبه فوق که اجرای ساختمان‌های دستگاه‌های مستثنی شده در قانون و نیز خارج از قوه مجریه را هم تلویحاً در صلاحیت «سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی» دانسته، مغایر قانون است.»

حال دولت به منظور رفع ایراد رئیس مجلس اقدام به اصلاح تبصره الحاقی به ماده (۴) اساسنامه مزبور نموده است.

ماده (۴) اساسنامه مذکور به شرح وظایف و اختیارات سازمان اختصاص دارد و تبصره الحاقی آن بدین شرح است: «شرکت مجاز است به استناد ماده (۸۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^(۱) - مصوب ۱۳۸۰ -، عملیات اجرایی قسمتی از پروژه‌های هر یک از طرح‌های تملک داری‌های سرمایه‌ای را که اعتبار آن از منابع عمومی دولت تأمین می‌شود، برای اجرا به واحدهای

۱. ماده ۸۳- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و آموزشی و پژوهشی مجازند سهم ادارات و واحدهای سازمانی مذکور از محل اعتبارات مصوب مربوط اعم از هزینه‌ای و تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و از محل درآمد اختصاصی یا اعتبارات اختصاص‌یافته از محل ردیف‌های متفرقه قانون بودجه را مطابق ماده (۷۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ به واحدهای ذی‌ربط ابلاغ نمایند. در موارد مذکور و همچنین دیگر مواردی که براساس مقررات قوانین بودجه و دیگر قوانین و مقررات، عملیات اجرائی تمام یا پروژه‌هایی از هر یک از طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای برای اجراء به دستگاه‌های اجرائی یا نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران واگذار و ابلاغ اعتبار می‌شود، دستگاه یا واحد سازمانی گیرنده اعتبار به‌عنوان دستگاه صاحب اعتبار مکلف است همچنان براساس شرح فعالیت‌های موافقتنامه‌های متبادله در حدود اعتبارات ابلاغی تخصیص‌یافته عمل نماید.

استانی وزارت راه و شهرسازی واگذار و اعتبار مربوط را بر اساس ماده (۷۵) قانون محاسبات عمومی کشور^(۱) ابلاغ نماید.» حال با اصلاح صورت گرفته به موجب مصوبه مورخ ۱۳۹۳/۴/۸ هیأت وزیران، «عبارت «با رعایت ماده (۵۶) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^(۲)» پس از عبارت «مجاز است» اضافه می گردد» و تبصره اصلاحی ماده (۴) اساسنامه سازمان مجری ساختمانها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی) بدین صورت خواهد شد: «شرکت مجاز است با رعایت ماده (۵۶) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به استناد ماده (۸۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ - ، عملیات اجرایی قسمتی از پروژه های هر یک از طرح های تملک داری های سرمایه ای را که اعتبار آن از

۱. ماده ۷۵- مقررات مربوط به نحوه درخواست وجه برای هزینه های دستگاه های اجرایی در مرکز و شهرستان ها و نیز مقررات مربوط به ابلاغ اعتبار و حواله های نقدی به موجب دستورالعملی خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به موقع اجراء گذارده خواهد شد.

تبصره- حداکثر تا اول اردیبهشت ماه هر سال باید بودجه عمرانی مصوب آن سال و اعتبارات کلیه دستگاه ها و موافقتنامه ها به آن ها ابلاغ و مقداری از اعتبارات طبق قانون به دستگاه های مجری تخصیص داده شود.

۲. ماده ۵۶- به منظور حذف تشکیلات موازی، تمرکز ساخت و ساز ساختمان های دولتی و عمومی قوه مجریه، ارتقاء کیفیت ساخت و ساز و نیز لزوم رعایت مقررات و ضوابط و استانداردها، دولت موظف است امور برنامه ریزی، مطالعه، طراحی و اجرای ساختمان های مزبور را در وزارت راه و شهرسازی (سازمان مجری ساختمان ها، تأسیسات دولتی و عمومی) متمرکز نماید. وزارت خانه های آموزش و پرورش و اطلاعات، نیروهای مسلح، سازمان انرژی اتمی و مواردی که به پیشنهاد معاونت به تصویب هیأت وزیران می رسد، از شمول این حکم مستثنی است. معاونت توسعه و سرمایه انسانی موظف است تا پایان سال اول برنامه نسبت به اصلاح ساختار دستگاه هایی که به ساخت و ساز ساختمان های عمومی دولتی می پردازند، اقدام نماید.

منابع عمومی دولت تأمین می‌شود، برای اجرا به واحدهای استانی وزارت راه و شهرسازی واگذار و اعتبار مربوط را بر اساس ماده (۷۵) قانون محاسبات عمومی کشور ابلاغ نماید.»

بنابراین به نظر می‌رسد اصلاح به عمل آمده که در راستای رفع ایراد رئیس مجلس بوده است، فاقد مغایرت با قانون اساسی می‌باشد.

تذکر: تصویب‌نامه شماره ۱۲۸۳۹۹/ت ۳۱۰۵۴ هـ موضوع الحاق یک تبصره به ماده (۴) اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی) مصوب «۱۳۹۲/۴/۲» می‌باشد، اما در این مصوبه این تاریخ «۱۳۹۲/۷/۲۰» ذکر شده که صحیح نمی‌باشد و لذا باید به «۱۳۹۲/۴/۲» تغییر یابد.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل مابقی آیند، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
رایینا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلو گیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir